

gerne Rettigheder imod den dengang saa store Fristelse og store Velighed til at gjøre Indgreb i dem. Jeg tør nu paa ingen Maade bekynde Rigsdagen for at have en saadan Lyft til i Almindelighed at flyde Domstolene tilside, men det vil dog være os Alle bekendt, at man har forsøgt at gjøre Thevriert gjældende, som i den Henseende maatte vække stor Opmærksomhed hos alle dem, der vide, at det er Domstolene, hos hvilke hver enkelt Borgers personlige Frihed og alle hans Eiendomsinteresser have deres uroffelige Garanti, og navnlig er det nu i Lønningslovene, at denne Lyft til at flyde denne Garanti bort og altsaa berøve en stor Deel af Landets Borgere den Rettsbeskyttelse, som de længe for Grundlovens Givelse ere vant til at søge og finde hos Domstolene, fremtræder. Jeg kan meget godt forstaae, at dette Spørgsmaal i Særdeleshed er kommet frem med Hensyn til Lønningslovene, thi jeg skal paa ingen Maade nægte, at der har været Domme, navnlig med Hensyn til Pensionsspørgsmaal, hvis Correcthed ogsaa for mig har staaet som tvivlsom. Jeg maa imidlertid dog bemærke, at det ligger fuldkommen i Sagens Natur, at Domstolene ere og maae være conservative; det ligger allerede deri, at det er dem, hvis særlige Kald det er at opretholde det til enhver Tid Bestaaende, medens de derimod ikke have noget særligt Kald til at virke for dettes videre Udvikling, og jeg skal dernæst minde om, at hele Doms-magtens Organisation netop er beregnet paa at fremtvinge en meget langsom og beständig Afgjørelse, idet der under den hele contradictoriske Forhandlingsmaade er Procedure frem og tilbage, og der saaledes er givet al mulig Stikkerhed for, at en Sag bliver meget udførlig og omfattende overveiet, som maastee, dersom den skulde forelægges til administrativ Afgjørelse, vilde være afgjort i ligesaa mange Minutter, som Domstolene efter deres hele Organisation ere nødsagede til at anvende Timer paa den. Jeg troer derfor, at man skal være meget betænkelig ved at undtage Retspørgsmaal fra Domstolenes Afgjørelse, og at dertil ogsaa i fuldeste Maal henhører det Spørgsmaal, hvorledes Sagelove skulle fortolkes, og hvilke Indtægter der derefter kan tilkomme Embeds-

mændene. Det er ganske naturligt, at i Reglen vil Administrationen ikke være fristet til i denne Henseende at gjøre Embedsmændene uret, og jeg har derfor ogsaa den fuldeste Overbeviisning om, at de Tilfælde, i hvilke der vil blive Tale om at recurrere til Domstolene, ville blive saa, og at der blandt dem atter vil være ikke saa, i hvilke Domstolene ville give Administrationen Medhold. Det er derfor ikke saameget det praktiske Spørgsmaal, der ligger mig paa Sinde, som det Princip, der her ligger til Grund, at man ved Lov skulde nægte en Mand Afgang til Lands Lov og Ret, Afgang til at faae de Spørgsmaal, der vedrøre hans Interesser, prøvede og påafsendte ved Domstolene under den Garanti, under hvilken det borgerlige Samfund ellers lever. Jeg skjønner ikke rettere end, at disse Betragtninger ikke ere stete Fyldest ved det foreliggende Lovforslags § 12, og at der derfor maa være god Anledning for Landstinget til at tage under Overveielse, hvorvidt det, som det har gjort i mangfoldige Tilfælde, her vil hævde Doms-magtens fulde Myndighed indenfor det den i Grundloven anviste Omraade, som jo bestaaer i at fortolke de bestaaende Love; dette er en meget besværlig Opgave ved Siden af den væsentlig at kunne medvirke ved Lovenes Tilblivelse, men efterat Lovene ere blevne til ved Kongens og Rigsdagens Samvirken, er det Domstolene, som i Tvivlstilfælde skulle fortolke dem og kjende, hvad Ret er, og hvad Ret er skal ikke forholdes nogen Borger, der lever under en fri Forfatning.

Jeg skal endnu tillade mig at gjøre et Par Bemærkninger ved § 7. Jeg har ved flere Leiligheder eller idetmindste ved en omfattende Leilighed havt Anledning til at udtale min Anskuelse om det hele Titel- og Rangvæsen og kan derfor kun med Glæde see, at der ved denne Lov er gjort et ikke ganske uvæsentligt Skridt til at faae det afløst. Jeg erkjender tilfulde, at Titel- og Rangvæsenet i sin Tid har været et meget kraftigt Baaben i Enevældens Haand til at fyldestgjøre dens Opgave, at nedbryde den fasteagtige Afskillelse mellem de forskjellige Samfundsklasser, som var begrundet paa Fødselen; men jeg troer ogsaa, at, ligesom Enevælden, saa-